

SUCCESUL *PND* DEPINDE DE ALEGEREA UNOR PRIORITĂȚI ADECVATE SITUAȚIEI

*Membru corespondent al A.Ș.M.
Dumitru Moldovan
doctor habilitat, profesor universitar*

Planul Național de Dezvoltare constituie un document necesar și bine întocmit, dar care reclamă și anumite modificări importante, mai cu seamă în privința priorităților naționale pe termen mediu. Din cele cinci priorități ale Planului, trei vizează, într-o măsură sau alta, dezvoltarea economică a țării. Acestea-s întitulate: „Sporirea competitivității economiei naționale”, „Dezvoltarea resurselor umane, creșterea gradului de ocupare și promovarea incluziunii sociale” și „Dezvoltarea regională”. Numeric vorbind, totul este bine. Unde mai pui că și prioritățile nominalizate sunt adecvate situației. În același timp, însă, țara noastră trebuie să-și fixeze astăzi și alte priorități care sunt poate chiar mai importante.

Astfel, în Plan lipsește, din motive neînțelese, „prioritatea priorităților”, de a cărei realizare depinde atingerea și celorlalte priorități. Ați ghicit. Aceasta este **integrarea europeană**. Absența acestei priorități vine într-o contradicție flagrantă nu doar cu numeroasele hotărâri ale Parlamentului și Guvernului, cu declarațiile conducerii de vârf a țării, ci și, după cum arată mai multe sondaje de opinie, cu aspirațiile a circa 70% din populația țării. Actuala situație, ce-i drept, nu-i tocmai favorabilă pentru atingerea acestui obiectiv. Totuși, fără a ne pregăti și a bate cu insistență la ușa Uniunii Europene, fără a fi corecți și previzibili în acțiunile noastre, perspectiva de integrare europeană va dispărea cu totul, iar decalajul dintre nivelul de dezvoltare economică a Republicii Moldova și cel al țărilor din Europa de Vest și Centrală va continua să crească.

Acum despre o altă prioritate, care de asemenea lipsește în plan.

Orice plan național are menirea de a ridica țara respectivă la un nivel mai înalt de dezvoltare.

Despre nivelul de dezvoltare a unei țări putem judeca după caracterul specializării internaționale a acesteia. De câteva secole țările lumii s-au străduit să treacă la un tip superior de specializare internațională, pentru a avea o productivitate a muncii mai înaltă, pentru a obține venituri mai mari. Cu două-trei secole în urmă toate țările aveau ca ramură de bază agricultura. Apoi s-au specializat în anumite sub-ramuri ale industriei, trecând treptat și la o specializare mai îngustă. Această evoluție a avut loc, în temei, spontan, prin forțele pieței, prin căutarea unor noi modalități de a obține profituri tot mai mari. Ei bine, în secolul XX, secolul intervenției masive a statului în viața economică, un șir de țări au reușit să-și schimbe tipul de specializare internațională promovând cu consecvență o politică economică activă, având la temelie un plan concret de reformare radicală a economiei, de schimbare a tipului de specializare, cum este cazul Japoniei, Chinei, țărilor din Asia de Sud-Est.

De ce nu ne-am propune și noi un asemenea obiectiv? De ce „Planul” n-ar deveni un instrument de efectuare a unor transformări de trecere la un alt tip de specializare internațională? Cea mai potrivită pentru noi ar fi specializarea organologică care presupune specializarea țărilor nu în producerea unui oarecare bun finit, ci doar a unor părți componente ale acestuia, a unor detalii, produse, semifabricate, agregate. Ca instrumente de efectuare a unor asemenea schimbări trebuie să servească politica diferențiată față de investițiile străine directe și politica în domeniul importurilor. Totodată, Republica Moldova urmează să stabilească alt tip de relații economice cu țările lumii, să treacă la o cooperare în domeniul producției industriale. Acest tip de cooperare se realizează, în temei, cu țările vecine. În secolul XX anume țările vecine au devenit principalii parteneri economici ai țărilor dezvoltate. În cazul Republicii Moldova aceste țări sunt Ucraina și România. Dorim, sau nu dorim acest lucru, dar dacă tindem să trecem de la relațiile comerciale cu țările lumii la relații de cooperare în producție, dacă dorim să devenim o țară dezvoltată, urmează să ne fortificăm relațiile economice cu cei mai apropiați vecini ai noștri.

Aici este necesară o mică paralelă. Știința economică demult a ajuns la concluzia că primul partener economic al unei țări trebuie să dețină nu mai mult de 21% din volumul comerțului exterior al acesteia. Despre aceasta specialiștii au

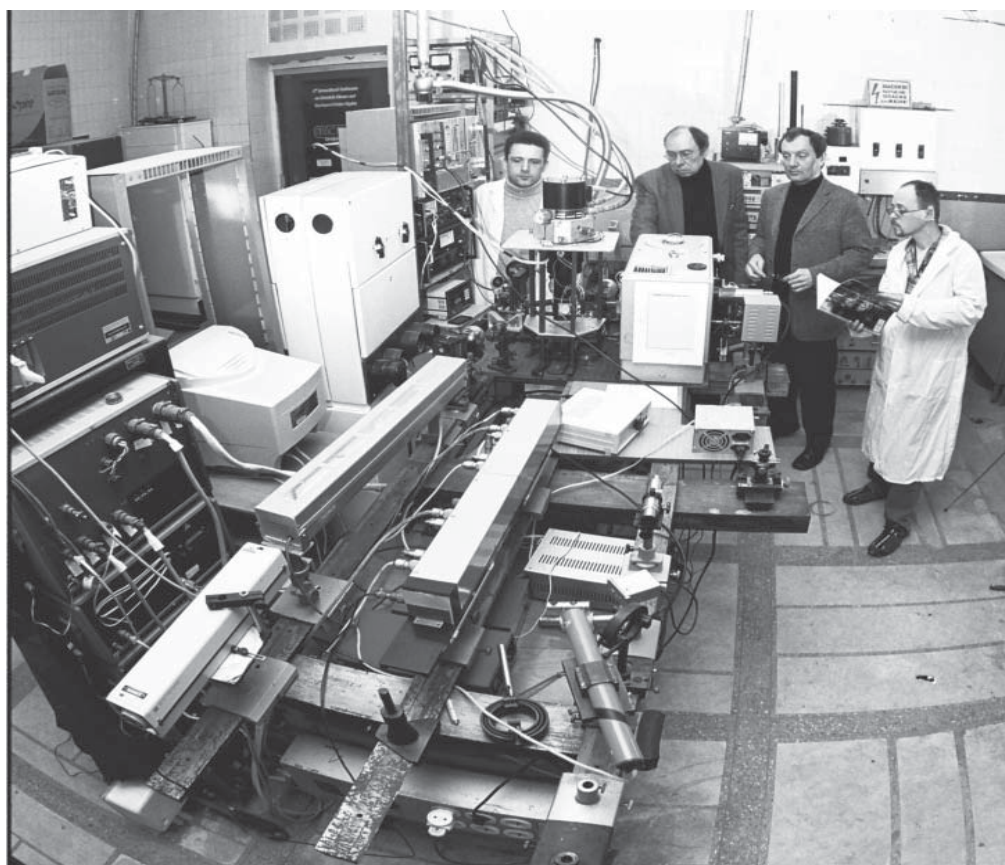
vorbit timp de 15 ani, dar până la criza vinurilor, acest adevăr era neglijat de conducerea țării care credea că are de a face cu o „invenție deocheată” a economiștilor.

Acum suntem în fața unei alte încercări. Deja de câteva decenii în comerțul internațional al țărilor lumii crește ponderea comerțului cu detalii și părți componente, fapt ce presupune o aprofundare a relațiilor de cooperare în domeniul producției, între țările vecine. În cazul Republicii Moldova principalii parteneri economici trebuie să fie România și Ucraina. Pentru a înțelege acest lucru, de câte decenii este nevoie? De două – trei? Mai mult? Nu are importanță. Important că în acest răstimp țara noastră va rămâne în continuare săracă și sub-dezvoltată.

Or, dacă un plan nu ține cont de niște adevăruri recunoscute unanim de știința economică, care ar putea fi rostul unui asemenea plan?

Și încă un moment. În „Plan” nu se vorbește nimic despre necesitatea recuceririi pieței interne de către întreprinderile autohtone. Fără o implicare hotărâtă și directă a statului, acest lucru este imposibil și, atunci, degeaba vorbim despre necesitatea creșterii competitivității produselor autohtone. Piața (cererea) este factorul decisiv al dezvoltării economice. Or, la noi cererea este satisfăcută în temei prin import. În Republica Moldova, în ultimii 15 ani, „dictatura proletariului” a fost înlocuită prin „dictatura importatorilor”. Această dictatură distruge orice încercare de a dezvolta businessul local, de a crea locuri noi de muncă. Această „dictatură” distruge cu mult succes agricultura moldovenească, precum și micul business în general.

Deci, avem un proiect de „plan” în general bun, dar este necesar de a-i concretiza prioritățile, ținând cont în primul rând de interesul național.

*Laborator de cercetare a proprietăților optice, radiative și electrofizice ale materialelor
Institutul de Fizică Aplicată, A.Ș.M.*